

"İsm-i Âzam cilvesiyle tevhid-i hakiki âzamî bir surette yazıldığından, meseleleri hem gayet geniş, hem gayet derin ve bazen çok uzun olduğundan, herkes birden ihata edemez." "İsm-i Azam cilvesiyle" konusunu izah eder misiniz?

"Allah" lafzı kıymetli bir mücevher kutusu gibi bütün isim ve sıfatları dairesine ve içine alır ve her bir isim ve sığata da işareti haizdir. Yani o isim ve sıfatlara tek tek mana olarak işaret eder. Bu kapsamlı ihata ve kuşaticılık manası Allah'ın diğer has ve özel isimlerinde yoktur. O has ve özel isimler sadece kendi manasına işaret ve delalet ederler, başka isimlere ve sıfatlara işaret etmezler.

"Allah" lafzının diğer özel isimlerden farkı ise, Allah lafza-i celalli Zat-ı Akdesin bir unvan ve ismidir. Yani Allah'ın Zatına ait bir isim ve sıfattır. Bütün mükemmel isim ve sıfatların kaynağı ve membaı Allah'ın Zat-ı Akdesi olmasından dolayı, Allah'ın zatını temsil eden "Allah" lafzı, dolaylı olarak bütün mükemmel isim ve sıfatlara da işaret ve delalet ediyor.

Mesela, **Rahman** Allah'ın özel bir ismidir, ama sadece müsemmasına yani kendi manasına işaret eder; sair isim ve sıfatlara ihata ve işareti yoktur. Bu noktadan Allah lafzı ve ismi gibi kuşaticı ve ihatalı bir isim değildir.

Temsilde hata olmasın, Mehmet isminde çok maharet ve sıfatları olan bir usta düşünelim. Mesela iyi bir hattat, iyi bir ressam, iyi bir hatip, iyi bir baba vs. Bütün bu sıfat ve kabiliyetlerin hepsi onun zatından kaynayıp geliyor. Zatının ismi ise Mehmet'tir. Yani "Mehmet" denildiği zaman, o şahısın zatı akla gelir, onun zatı akla geldiği zaman da zatından kaynayan kabiliyet ve sıfatlar akla gelir. O zaman Mehmet isminde bütün o hattatlık, ressamlık, hatiplik ve babalık sıfatlarına özel ve dolaylı bir işaret vardır. İşte **Allah** lafzı da bu manadadır.

Terakki etmiş zikir ehli bir insan **Allah** dediğinde, bütün bu mükemmel ve kudsi isim ve sıfatları da hatırına getirir. Zira Allah, lafzı bir mücevher kutusu gibi çok kıymetli isim ve sıfatları bünyesinde toplayan özel bir isimdir. Terakki etmeyen bir zikir ehli Allah lafzındaki bu işari ve dürülü isim ve sıfatları görüp okuyamaz. Bu mülahaza ile baktığımız zaman ism-i azam Allah lafzıdır. Diğer isimler ism-i azam makamındadır.

Cenab-ı Hakk'ın sayısız isim ve sıfatları vardır. Bu isim ve sıfatlarının da külli ve cüzi tecelliyatları vardır. Her bir ismin azamlık mertebesi olduğu gibi, o ismin cüzi tecellisi de vardır. Azamlık mertebesi bütün mahlukattaki tecelliyatı içine alır. Cüz-i tecelli ise sadece kendine bakar. Bu durum her isim ve sıfat için geçerlidir.

Mesela; rahmet ve rızık manasına bakalım. Küçük bir hanede o rahmet ve rızık küçük bir sofraya şeklinde tecelli etmektedir. Bu bir hanedeki tezahürdür. Bir mahalleye ise mahalledeki tecelliyi; şehir için şehirdeki tecelliyi; ülkeye, ülkedeki tecelliyi; bütün dünyadaki insanlara, insanlardan da sair canlı mahlukata doğru gittiğimizde, şefkat ve rızık tecellisinin azamlık mertebesine doğru intikal etmiş oluruz. O hane ile en geniş daire arasında mana birliği olmakla beraber, azamet ve kibriya farkı olduğunu görürüz ki, bu azamet ve kibriyaya azami tecelli deniyor.

[Ayetü'l-Kübra Risalesi](#) kâinattan Hâlıkını ve Rabbini soran bir seyyahın, yani mütefekkir bir ehli tahkik müşahede ve izlenimleridir. Bu müşahede ve izlenimler kainatın içindeki muhtelif tabakaların ayrı ayrı tahkik ve tedkik edilmesinden ibarettir. Yani bu mütefekkir olan ehli tahkik zat her tabaka ve her cins mahlukatı bir makam bir mertebe olarak değerlendiriyor. Bir nevi mahlukat ve mevcudatı kategorize edip sınıflandırıyor. Her kategori ve sınıfta Allah ve Allah'ın isim ve sıfatları hakkında malumat ve marifet topluyor.

Bu seyyahın her makamda ve mertebede imanı ziyadeleştirdiği için, fikir ve nazarı da nuranileşip letafet kazanıyor. Fikir ve nazar latifleştikçe, gezdiği ve topladığı marifetler de ona göre inceliyor nuraniyet ve letafet kazanıyor. Baş kısımlardaki deliller daha ziyade objektif olan somut deliller iken, sonraki deliller biraz daha kalbi ve vicdani olmaya başlıyor.

Özetle, Üstad Hazretleri bu risalede bütün delillere işaret ediyor. Sadece akla değil, insanın kalbi ve sair hissiyatlarına da hitap ediyor. Bu cihetle [Ayetü'l-Kübra Risalesi](#) Risale-i Nur Külliyyatının ruhu ve kalbi gibidir.

Küfür bütün gelişmiş silahları ile Kur'an'a hücum ederken, Kur'an da en son ve en mükemmel savunma kalkını ile onlara mukabele ediyor. Küfrün gelişmiş silahları materyalist felsefe iken, Kur'an'ın bu felsefeye bu zamandaki en mükemmel mukabelesi ve cevabı Risale-i Nurlardır ve Risale-i Nurlar içinde de [Ayetü'l-Kübra Risalesidir](#).